

492126

I.ÉVF

1912 JANUÁR 28.

4. SZÁM.

MAJTIASZIG

BCF 2011 / Cs. 2102 / University Library Gúj

FÜZETEK ÉS TUDOMÁNYOS ÉS MŰVELTSÉGTUDOMÁNYOS
 SZERKESZTÉSÉBŐL KIADOTTÁVAL :
 SZIAVA.

Diamantstein Nándor nyomása Bánffyhadon.

Erdély és a pesti közvélemény

Irta: SK.

III. CIKKELY.

Most pedig egyéb ilyenforma, ehhez hasonló ügyeinket is vegyük elő.

Erdély „Nemzeti Színházát“ Pest, illetőleg Magyarország ledegredálta a pesti Nemzeti Színház előkészítő-tanfolyamára. Leküldi ide kipróbálatlan színinövendékeit Kolozsvárra játszani: ha azután „beválnak“, nyakrafőre viszi őket Pestre vissza, ha nem, otthagyja őket. Jó így is a „vidéknek“, ugyé tisztelt pesti magyarok. Pedig tudni illik, hogy az erdélyi Nemzeti Színház a pesti Nemzeti Színház apja, Magyarország első állandó magyar színháza, melynek saját vagyona van, amit erdélyi magyarok adtak össze.

És a múlt nyáron ennek az erdélyi Nemzeti Színháznak erdélyi ember által adományozott alapítványi birtokát árvereztették el. És a birtokot — a magyar kultuszminiszterium asszisztenciájával — *oláhok vették meg.*

Ez nem politizálás. Senkit és semmit támadni nem akarunk. De valóságokat sorolunk fel. Hogy okulhassunk belőle mi.

Mert kérdehetnők, hogy hol volt akkor az a bizonyos „egy Magyarország“, mely egy nemzeti ügy érdekében — ha Erdélyben is történt a dolog — felemelte volna erős szavát?

Hasonló képpen Erdély Nemzeti Muzeumát (a telket és épületet is) szintén erdélyi ember alapították és ajánlékozták *Erdély közönségének.* És ma? Az Erdélyi Muzeum telkét beépítette az állam egyetemi épületekkel, tehát a közönség azt nem használhatja. Nyilvános botanikus kertjét szintén. A Muzeum öreg épületéből kihordották a gyűjteményeket és az épületben egyetemi laboratoriumot rendeztek be. Természetesen az épület jogos tulaj-

donosának — Erdély közönségének — kizárásával. A gyűjtemények jó része az egyetlen pincéjében van raktározva.

Pedig ehhez a Muzeumhoz igazán egy fillérrel sem járult sem állam, sem Magyarország közönsége.

Vajjon mit szólana a pesti közvélemény, illetőleg sajtó, ha a pesti Nemzeti Muzeum épületét és kertjét rendeltetésének meg nem felelő más célokra foglalnák le.

De lássuk, mit szólnak általánosan elismert és *nem erdélyi* emberek Erdély helyzetéről.

Béksics Gusztáv, sokáig székely képviselő, ismerte jól a helyzetet és nem vádolható elfogultsággal, amikor mondja: „ . . . a (magyar) társadalomnak nem szabad többé feladnia semmit. Pedig Erdély feladását itt — ott megkezdte . . . A mi társadalmunk egyáltalában nem hajlandó efféle (magyar állameszme megmentéséről van szó) missziókra. Budapestre koncentrálódik ez és még a vidéki városokat sem kedveli . . . A centralizáció kapcsán valami francia, vagy porosz gondolat kovályog a megtevesztett agyakban . . . “

Egy másik komoly publicistánk írja: „a 70-es évek pesti politikája úgy építette meg az erdélyi tranversális vasutat (Budapest — Nagyvárad — Kolozsvár — Brassó - Bukarest), hogy a székelység közelebb jutott Romániához, mint Erdély nyugati részéhez. Az utolsó 30 esztendő alatt (1870 — 1900) százezer székely vándorolt e miatt Romániába.“

Szóval a „magyarországi“ tudatlanság, nemtörődömség miatt (mert ez az) szenvedett Erdély magyarsága.

Pedig az erdélyi magyarság pusztulása egyuttal a magyarság ideáljának a pusztulása. Mert: „Magyarország Erdélynélkül csonka és béna maradna, sőt államisága aligvolna fönntartható“, mondja ugyancsak Béksics Gusztáv és folytatja: „Sokáig késnie nem szabad sem az államnak, sem a társadalomnak . . . különben . . .

Erdélyben a magyar nemzeti államot többé felépíteni nem lehet“ . . .

Ezt azért idéztem, mert emlékezem, hogy amikor a felvidéken vándorolni és pusztulni kezdtek a tótok és ruthének, az egész ország feljajdult úgy, hogy az állam hamarosan nagy apparatussal megcsinálta a felvidéki akciót.

Pedig a magyar államiság kiépítését előmozdítani nem fogják sem tótok sem ruthének.

A székely már 40 esztendeje vándorol Romániában és Amerikába. Mégis csak a legutóbbi esztendőben vette ezt tudomásul közönség és állam.

A felvidéken az állam sok millióval vásárolja a községektől és pusztuló birtokosoktól az erdőket és birtokokat; Erdélyben pedig: „nemcsak a középbirtokos osztály pusztul, de a régi fejedelemség nemzeti társadalmának alapjai is sok helyen megrendültek . . . Már tényleg van oláh középbirtokosság Erdélyben . . . sőt már oláh gentry is keletkezik“ . . . mondja Beksics, de már a javaslatatt: „az állam vásárolja össze az erdélyi magyarságtól elhulló földbirtokokat, sőt, ahol céljaira szükséges, mindenféle eredetű földbirtokot vásároljon össze“ . . . ez a javaslata mai napig csak javaslat maradt.

Pedig nem mindegy, ha a felvidéken tót irredenta helyett német nagy birtokok létesülnek? De a magyarság összesége veszít, ha az erdélyi magyar középbirtok helyébe oláh középbirtok, sőt nagybirtok kerül.

A mai napon, ha nyereség — veszteség számlánkat összeállítjuk, a következő *tiszta* képet kapjuk:

1.) Erdélynek valamikor boldog és gazdag, magyarsága volt (a fejedelemség idejében az összlakosság 50%-a volt magyar), ma az unió idején 32%-nyi megszegényedett, elgyengült. hiábavaló küzdelemtől kifáradt, magára hagyott magyarság küzd 68%-nyi erősödő, kegyetlen nemzetiséggel, mind kevesebb és kevesebb kilátással a győzedelemre.

2.) Erdélynek volt ipara, azt tönkretette a „magyarországi“ különösen a pesti szubvencionált gyáripár, mely többnyire idegenek kezében van.

3.) Volt a kelettel élénk kereskedelme, ezt tönkretette a „magyarországi“, főleg pesti kereskedelem és a rom, sőt reánk nézve végzetes közlekedési politika.

4.) Volt erős, magyar középbirtokossága és erős székeiy közbirtokossága. Ez tönkrement főleg az unióért folytatott harcokban és a „magyar“ tágosításí és arányosításí „rendezés“ miatt 5.) Volt önálló és mindig szinmagyar kulturánk, iparművészetünk, irodalmunk. Megette Pest és a sokszor esztelen centralizáció.

Ma ugy vagyunk, hogy minden erdélyi tehetséget, minden törekvést, érvényesülni akaró tudást, értékes munkát elviszen Pest tölünk. Viszont helyébe ad konkurenciát a megmaradottaknak. Értékes íróink, művészeink csak Pesten boldogulhatnak, a tehetségteleneket *élni* Erdélybe küldik. Jó ujságíró csak Pestre megy; de a salakja a mi szerencsétlen sajtónkat boldogítja. Ambiciózusabb egyetemi tanársegédei a pesti egyetemnek Kolozsvárra neveztetnek ki, hogy a mennyiben beválnak, visszajöjjenek Pestre. De nem folytatom tovább; hanem befejezem írásomat egy idézettel, melyet 200 esztendeje írt le erdélyi kronikásunk, Cserey Mihály:

„Erdélynek mindenkor Magyarországból, magyar fiaktól történt veszedelme, amint aki akarja, historiából megláthatja. Örökké az magyarországi vertumnusi természetü fiaikat admirálta, azok t amplectál'a, nevelte, gazdagította, urrá tette, s im bizony az szájában is szegény hazánknak, s mindnyájunknak az ize: azért vesztők el mind az fejedelemséget, mind az szabadságot.“

Ezt Rákóczi szabadságharca után írta Cserey.

Kommentárt hozzá nem akarunk ízni, mint ahogyan egyéb mondanivalónkhoz is örizkedtünk kommentárt ízni.

De -- tessék hát azt állítani, hogy Pesten nincsen antagonizmus Erdély ellen; hogy nincsen külön Erdély és Magyarország.

Sajnos, van! És hiába tüntette el a hivatalos Magyarország az engedélyezett iskolakönyvekből *Erdély földrajzi fogalmát is*, elnevezvén azt Királyhágon tuli kerületnek, illetőleg délkeleti felföldnek; az élni fog, mint élővalóság és nemcsak földrajzilag. Mert más az erdélyi ember és más a magyarországi, de különösképpen más és nekünk idegen a pesti magyar.

— Vége —

II.

Aztán mostanig nem történt semmi. Járták a hegyet, kaszálták a rétet nyáron és a szénafüveket és szántottak is, arattak is egy-egy kicsit. Télen a fával bajoskodtak. És vénültek a fiatalok, s helyet csináltak a vének az ujaknak . . .

. . . Őszkor hosszú az árnyék és a kaszáló telidesteli lila-virággal. Szelidlila kökörcsinnel. Es csudálatos, a juh, hogy a pakulár ilyenkor a kaszálóra hajtja, tövig legeli a füvet, de a kökörcsint nem bántja. Gyermekefjével úgy gondoltam, sajnálja az oktalan állat is a gyönyörűséges virágot, de most tudom már, hogy nagy méreg az. Az a szép virág.

Későn kaszálnak nálunk; ősz van akkor másut és szénahordáskor már nyílik a kököröcsin. És ökörnyal uszik a levegőben, reggel pedig hóharmat ül az oldalon. De délben meleget süt a nap még.

. . . Lilavirágos hegyoldalon jöttek lefelé: két ifju ember, két régi-régi ember: egy fiu és egy leány. A nap már a hegy gerincnél járkaált és árnyékuk a patakig nyulott. Lilavirágos sárgavörös réten hosszú-hosszu kék árnyékuk.

Együtt jöttek: a fiu Csákány, a leány Varju. Talán réges-régen éppen így jött lefelé két ifju ember: egy Csákány, meg egy Varju. És azelőtt is csak úgy.

Aztán egy uthajlásból eléjük állott a Varju-posta és megállott a leány. És mondotta:

— Nagyapám férjhez akar adni.

A legény is megállott.

— Na-na!

— Ha mondom, eliheti! Ei!

Csend. Csendesen kérdezte a fiu;

— Aztán kihez?

— Kabos ferihez, a monostori Kabos Ádám kissebbik fiához.

Gondolkozott a fiu.

— Ügyes fiu az. Ősmerem. Lassan mondotta — Jól ősmerem. Együtt szolgálnnk. Ügyes legény.

Nézte a földet. A leány várt. Hallgatott és várt.

Csend és az őstéli szél, aki napszállatkor támad, süvöltve érkezett a Vlegyásza felől, hogy borzongtak a fenyők. Hirtelen kérdezte a fiu;

— Pozzá mén?

— Nagyapám akarja . . . Hogy ő vénül . . . Nem bir a cselédekkel. Az erdővel, állatokkal . . . Hogy anyám nem mozdít semmit, szegény. Igaz is!

Bólintott a legény;

— Igaz, igaz!

— Faekével nincs mély szántás, mondja nagyapám. Ez is igaz.

— Igaz!

— Rongyosodnak az állatok és nem ad a föld már nekünk; így mondja.

— Igaz, igaz!

Csend. Ketten nézték a földet.

— Pedig én várhatnék. Én! — Kicsit mosolygott a leány.

— Várhatnál?

— Várhatnék! . . . Ha volna miért.

— Ha volna miért? . . . És ha volna?

— Hát várnék. Én várnék!

Egymásra néztek.

— Akkor hát várhass!

És elindultak. Lilavirágos hegyoldalon lefelé. A nap éppen bukott a Talharu megé.

Este vacsora után azt mondja öreg Varju Márton unokájának.

— Ilon te! Nem szeretem, ha avval a Csákány Jánossal látnak az emberek.

— Nagypám!

— Ma is! Igaz-e?

— Igaz!

A vén ember pipára gyujtott, a leány szedte le az asztalt. — Anyja az asztalnál ült és hol egyiket, hol másikat nézte. Nem szólt azért semmit. Ő egyáltalában nem igen szokott szólni.

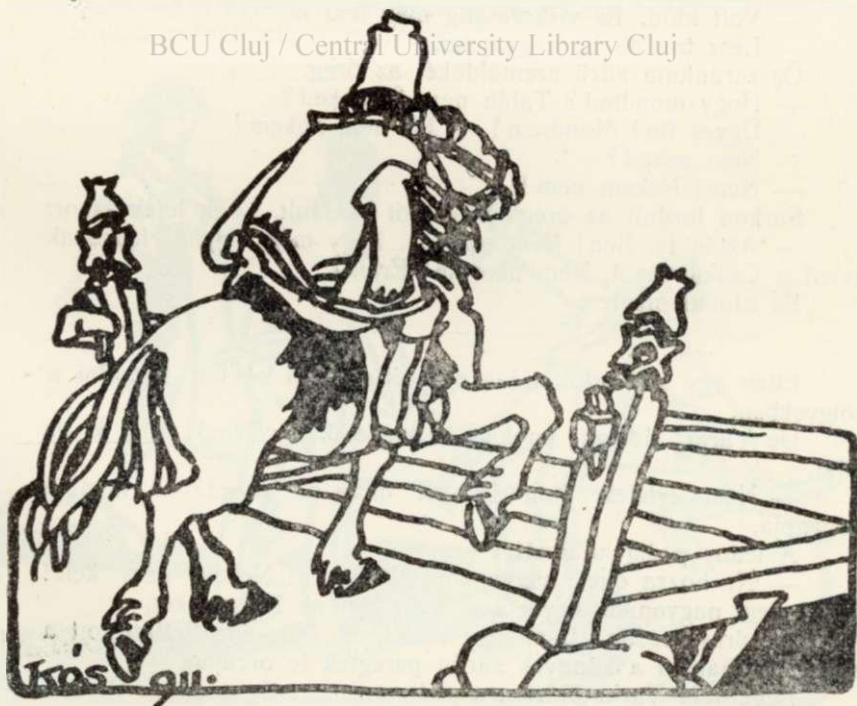
Az öreg megint kezdte:

— Szeretném, ha a télen lakodalmat csinálhatnánk.

Unokája szedte az asztalt, s nem szólt.

— Gondolom ujesztendőre . . . Vagy még jobb volna vizkeresztkor.

Aztán hogy nem kapott feleletet most sem, hát rászólt a leányra:

- Szólj hát!
 — Tessék? Nekem szólt?
 — Nem a pipámnak. A te lakodalmadat beszélem.
 — Arról én még nem tudok!
 Kivette szájából a pipát öreg Varju Márton.
 — Nem tudod?
 — Nem!

Szembeszállott már ekkor unoka és nagyapa.

- Hát a Kabos Ádám fiát nem ösmered-e?
 — Ösmerem. Úgyes fiu az.
 — Nahát! Ugyis legyen!

Csend egyideig és nézte egymást a két ember, Sugár a leány, mint a fenyő, nagyapja meg, mint a megrokkant, fekete, borozdás fejfa. De azért hasonlítottak egymásra.

- Hát hiszen még aratáskor megkért az apja.
 — Igaz.
 — És te nem mondtad, hogy nem!
 — Igaz.
 — Gondolkozni fogsz, azt mondtad.
 — Azt. Igaz. Gondolkoztam is.
 — Volt időd. És vizkeresztig még lesz is.
 — Lesz tovább is, nagyapám.

Összerántotta sűrű szemöldökét az öreg.

- Hogy mondtad? Talán nem jó neked?
 — Úgyes fiu! Mondtam! — De nem nekem!
 — Nem neked?
 — Nem! Nekem nem!

Sarkon fordult az öreg! Egy szót se szólt. Csak lefekvéskor:

- Aztán te, Ilon! Nem akarom, hogy még együtt lássanak avval a Csákánynyal. Nem akarom! Érted!
 És aludni ment.

— — —

Eltelt egy esztendő, utána egy fél s a hó kezdett lágyulni a völgyekben.

De Varju Márton unokája a negyedik kérőjének adta ki az utját.

— Nem értelek, Ilon! Elment talán az eszed? — mondta nagyapja.

A leány pedig kifakadt:

— Ne hozza őket, nagyapám! Ne hozza! Nekem nem kell! Értse meg, nagyapám, egyik sem kell. Hát ne hozza őket.

Es sírni kezdett. Csak úgy csendesen, alig-alig hallatszott a zokogása, hanem a könnyek sűrűn peregtek le orcáján.

Fehérhaju Varju Mártonra pedig szomorúság szállott. Dühös,

keserű szomorúság. És vette kucsmáját, condrát vetett a vállára, lóra ült és elindult.

Egyenesen le a völgybe. Künn lucskos hó, vizes, piszkos, olvadáson át és rongyos, szürke fellegeket kergetett a nyugati szél. Mintha szitált is volna valami.

A malomnál hid van; arra tartott az öreg.

A hidon mégis megállította a lovat. Egy pillanatig csak. — Aztán patkós sarkát a ló oldalába ütötte, hogy az felszökött és vágatott be a Csákány-tagra.

Amikor a malomnál haladtak el, felriadt egy ott matató béresgyerek, Csak kitérte a száját; sapkáját se kapta le, aztán rohant a malomba bé:

— Gazdám, gazdám! Hallja csak hallja:

— Mi az, hej! Farkas jár kin, mi? — mordult reá Csákány Mózsi, a molnár.

Varju Márton úr; az volt! Itt ni! Varju Márton úr! — ordította a kölyök, ahogyan csak gyenge torka bírta,

Vén ember volt a molnár is, de erre csak kiugrott ő is az ereszbe.

— Né-te-né! Ő az! Éppen ő az.

Es nézett a baktató lovasember után sokáig.

S csak csóváltatta lisztes fejét.

— Valami lesz — mondta az asszonynak, aki szinte kijött a kiabálásra. — Meglátod, Mari. Nagy dolog ez!

. . . Öreg Varju Márton csak a Csákány István portáján szállott le lováról. Az udvaron fát aprított egy fiu, arra reákiáltott:

— Itthon a gazdád?

Ijedten hagyta félbe a munkáját az és lekapta süvegét;

— Itthon az! és a házra mutatott.

— Fogd a lovat, amíg jövök — és ment az öreg a tornácra.

A tornácra két ajtó nyílik a házba és a vén ember gondolkozott egy percre, melyiket nyissa. Régen járt itt. És azóta sokat változott a porta . . . Sok új épület . . . Tiszta udvar . . . Új fedél a pajtán . . . A ház fala nem omlós: mintha a héten megszelték volna csak . . .

Varju Márton ezt észrevette mind . . . És a fia jutott eszébe aki meghalt. De ha élne, akkor náluk is, talán náluk is másképpen volna . . . És keserűség szállott torkára és dühös bánat. És nem gondolkozott többet; de benyitotta a kezeügyébe eső ajtót.

— Adjon Isten!

. . . Benn félhomály — öt óra lehetett délután — hátul nagy cserepek alatt lobogott a tűz, a falon tálasokon edény, ajtó mellett mosogató pad, egy kártyus a földön: ez a pitvar.

A padkán ül egy ember és törökbuzát morzsál ládikába. A csutkót éppen veti a tűzre.

Öreg varju Márton megállott a küszöbön, — az ember az ajtóra pillantott.

— Adjon Isten! Ki az?

— Én vagyok. Varju Márton vagyok.

S hogy az erre nem válaszolt, csak nézett reá, folytatta kicsit hangosabban:

— Hozzád jöttem, Csákány Pista, éppen hozzád.

Erre megmozdult az ember:

— Nem ösmerem hirtelen. De jéjjön beljébb.

Kettőt lépett befele Varju Márton.

— Talán az első házba mennék.

— Nem! Itt is jó. Hamar végezhetünk.

— Jó! Így is jó. Hát akkor ülünk le. A tűz mellé. — Az asszony mos, a leány is vele. A fiu az isztinában. Magam vagyok.

Öreg Varju András csak állott a pitvar közepén . . . Mert nehéz azt csak úgy elkezdni. Végre is ők atyafiak. De a fia! Akit holtan hoztak az erdőből haza.

S nem ült le.

— A fiadról akarok beszélni, Pista!

— Ugy, úgy. Az én fiamról!

— Arról. Hogy az én unokámnak békét hagyjon. Nem akarom

Tiltsd meg neki. Ne lássam együtt őket se én, se más. Az apja vagy. Tiltsd el.

— Én tiltsam el? Azt akarja?

— Azt, azt.

Hát tiltsa el Márton bá' az unokáját tőle!

Felvetette fejét öreg Varju Márton. De csendesen mondta:

— Csak azért mondtam! Varju András leányával nem akarom együtt tudni Csákány István fiát. Érted?

És lépett egyett előre. A másiknak két orcája, mint a fal oldala.

— Érted hát?! Ha azt akarod, hogy a fiadat is ne hozzák úgy haza az erdőből, mint az enyémet! . . . Szemedbe mondom most! Azt akarom, tudjad. És tudja meg ő is. Azért jöttem ide most!

Reszketett Csákány István és nehezen mondta:

— Csak ezért jött?

— Csak. A fiamat elvettétek. Az unokámat nem adom. Neked mondóm Csákány István. Most pedig mehetnek is.

És megfordult. Lassan az ajtóhoz ment és reátette kezét a kilincsré. Egy pillanatig így állott . . . Aztán visszafordult:

A kemence mellett állott a másik. Keze ökölben. Meredten a szeme.

— Hát Isten megáldj!

És nyitotta az ajtót már az öreg, amikor odaugrott Csákány István.

— Várjon! Most már várjon! — Kiáltott reá és becsapta az ajtót.

— Mit akarsz?

— Mit akarok? Én mit akarok? — Kibálta — Beszélni. Muszáj. Most muszáj! Éppen most! Jó hogy eljött. Hát várjon. — Mert nem igaz, amit mondt. Andrással nem úgy volt, ahogy tudja. Azt a dolgot csak én tudom és az Uristen. Várjon hát.

Eleresztette a kilincset Varju Márton erre. És szembeszállott a két ember, az egyik Varju, a másik Csákány. Két régi-régi ember Sokszor-sokszor állhattak már így szemben egymással Varjuk és Csákányok; atyafiak, magyarok, bocskoros régi világból való nemesek.

— Tagadod Csákány Pista? Letagadod hát? . . . Kutyák vagytok! érted kutyák!

— Nem igaz! Nem igaz! Nála is fejsze volt. És szembeállottunk. Es ő sújtott először. Az Uristen tudja; az látta . . . Én voltam a szerencsésebbik. Tizenöt esztendeje ennek, épen tizenöt . . . De ő sújtott először. És ittas volt akkor is. Aztán én. És vége volt.

Csendesen beszélt már Csákány István. Egészen halkán. És

állottak. Mindaketten lehajtott fejjel. A kezük leeresztve. A tűz is az is alig, alig pislogott.

Még csendesebben, még halkabban mondta Varjú Márton:

— Beszélj hát. Hallgatlak. — És leült a padlora. Valahogyan megfáradt. Érezte egyszerre, hogy ő vén erőssen vén már. Hogy nem bírja már. És összefutott fejében sok-sok gondolat; régi és új; dolgokat látott, amiket azelőtt soha és furcsa, nagy árnyék borult feléje, hogy le *kellett* ülnie. És mondta:

— Beszélj hát. Hallgatlak.

Csakány István fát dobott a tüzre és kihuzta a parázsát a vasmacska alól, hogy fellobbant a láng. Aztán leült ő is.

— Nem volt az sehogyse jól, Mihály bá'. Ő is, én is *azt* a leányt akartuk.

Egy leányt. Összeakadtunk, ő ittas volt akkor is; de *akkor* én kerültem alul. *Akkor én!*

— Mégis nekem jutott a leány . . . Azt hittem, boldog leszek vele . . . de én kerültem akkor alul. Talán ha felül kerültem volna . . . Dolgos, gyűjtő asszony mai napig. Hozott is a házhoz. Gyarapodtunk is.

De — boldogsóhasem voltam vele.

— Aztán fiam született és én azt hittem, most másképpen lesz. Pedig nem lett . . .

— Akkor, már akkor gondoltam arra, hogy — egyszer mégis *én* kerülök felül' . . .

— Mikor András asszonyt hozott portájára, akkor reménykedtem ismét. Gyermeke is született . . . De még rosszabb lett . . . Volt idő: hosszú hosszú hónapok is, hogy nem beszéltünk egymással . . .

— Nem volt feleségem. Nekem nem volt feleségem igazán . . .

— És akkor tudtam, hogy egyszer mégis én kerülök felül. És összekerültünk az erdőn.

— Ittas volt akkor is . . . Én vágtam a fát . . . Az asszony hozta a délt . . . És ő odajött fejszével.

— Egyenesen az asszonyhoz; engem talán megse látott. Anna huzódott tőle, láttam. András kacagott. Megfogta a karját . . .

— Én állottam a fenyőnél; kezemben a fejsze.

— Anna ellökte és futott felém. András utána.

— Erősen markoltam a fejszét.

— Utolérte. Megölelte, Láttam jól.

— Megint csak elszabadult az asszony. Futott. El mellettem, az erdőbe bé.

— És már szembeállottunk. Akkor pillantott csak meg és felemelte a fejszét. Kiabált:

— Utamban állasz mindig. Itt is.

— Eszembe jutott egyszerre minden akkor és félreugrottam. A fejsze a fába sújtott.

De azután én sújtottam . . .

. . . A tűz elhamvadt újra és Csákány István piszkálni kezdte. Ágat dobott reá; a nedves ág sistergett, füstölt, muzsikált; megfújta a parazsat, mire az lobbanással vetett lángot.

Öreg Varju Márton görnyedten ült, beburkolozva condrájába. Bámult a tűzre és fázott.

És fáradtan, kapdosva a szókat bámult tovább a másik;

— Azóta még rosszabb . . . Pedig akkor már én maradtam fejul. Utoljára én . . . De két idegen ember vagyunk mi: Anna és én. Nincsen feleségem . . . Nincsen . . . És jön Márton bátyám most! Hogy elveszi a fiamat . . . Én pedig nem tehetek semmit. Nem parancsolhatok neki . . . Nem tudok . . . Nem is akarok . . . Ha tettem valamit, rosszul volt az téve mindig; ha akartam valamit, szerencsétlenség lett belőle csak . . . Nem szólok! Nem teszek! . . . Nem akarok semmit már. Nem . . .

— Egyszer, még kis gyerek volt csak! Leütött egy libát és én megvertem. Nem volt az semmi. Mi az, ha fiát megveri apja? De a gyermek estebédhez nem jött. Kerestük. Pincében, hiuban és kertben, udvarban. Malomban és az erdőn. A patakot is véges — végig kotortak éjszakán át. Feleségem egy könnyet se sirt, de azt mondta:

— Ennek is maga az oka. Ezt is maga ölte meg.

— Csak ezt mondta és kiment a házból. De nem sirt; és nem szólt. Egy szót se szólt.

— Harmadnap megkerült a gyermek. Az erdőről hozták haza csebres mokányok. Elbujdosott, mert az apja megverte! Az a gyermek. Az én gyermekem . . . Azóta sem nyulok hozzá. Se szóval, se mással. És szólni nem merek. Se akarni, se cselekedni.

Elhallgatott Csákány István és a másik se beszélt. Csend volt, csak két megzaklatott ember nehéz lélekezése hallatszott.

Aztán felkelt öreg Varju Márton.

— Isten áldjon, Pista! — és ment.

(Folytatjuk).

HIRDETÉSEKET

a kiadóhivatal és Diamantstein
Nándor könyvnyomdája vesz fel

Egyszeri hirdetés árai egészoldal 9 korona
fél oldal 5 „
negyed oldal 3 „

Többszöri hirdetés megegyezés szerint.

Most jelent meg a földművelésügyi miniszterium jelentése a világ 1911 évi terméséről. Onnan vesszük ki a reánk Kalotaszegi gazdákra fontos következő passzust:

„A drágaság kérdésével szorosan összefüggő szomorú valóság, hogy majdnem egész Európában sem a széna, sem a mesterséges takarmány, lóhere, lucerna, csalamádé stb. nem sikerült úgy, mint ezt az állatállomány fenntartása, az állattenyésztés fejlesztése követelte volna.“

Ehhez hozzáfűzhetjük azt, hogy az Alföldön a tavalyi szárazság következtében egyáltalában nem volt szénatermés és emiatt ott olyan szerencsétlen állapotok keletkeztek, hogy néhány tiszai vármegyében az állatok hullani kezdtek: hiányos táplálkozás következtében.

Kalotaszegen e tekintetben a múlt esztendő nem volt kedvezőtlen. Szénánk, takarmányunk elegendő termett. A téltől tehát nem kellett félnünk. Tudósítónk majdnem kivétel nélkül megnyugtató híreket küldtek.

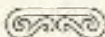
Viszont néhány községben már

most fogytán a széna és tél végére bizonyos a baj. Jellemző ez a jelentés gazdáink okatlan, előre nem gondoló gazdálkodására nézve mert nem azért fogy a széna, mivel nem volt elég, hanem, mert a gazdák, termésük egy részét, a jó árakra való tekintettel, eladták. — Pénzre volt szükségük, ez a mentességük. De nem mentség ez azért, mert tél végére még jobb ára lesz a szénának és a *felesleget* akkor kellett volna eladni.

Szeptember óta mostanig kb. 25—30%-kal emelkedett a széna ára. és tekintetbe véve azt, hogy sokára lesz ujfi, számíthatunk március közepéig legalább 10—15 %-os áremelkedésre. Tehát a *feleslegnek* áremelkedése nagyobb, mint a kamat, melyet az öszön, vagy télen eddig eladott széna a gazda kezében rendes esetben hozhat. Ellenben a nem nélkülözhető szénamennyiség eladása olyan kár, melyet megbecsülni sem lehet. Mert: romlik, illetőleg apad az állatállomány, ha éhezettjük, illetőleg takarmányhiány miatt eladjuk a marhát.

Legtöbb esetben pedig nem olyan szükség miatt prédálták el a szénát gazdáink, amely szükséglet máshonnan nem tudták volna könnyű szerrel pótolni, hanem egyszerűen azért, mert így könnyen jutottak pénzhez. Nem gondolkoztak pedig jól és a maguk kárán fogják megtanulni azt, hogy gazdálkodni nem lehet máról holnapra.

Kalotaszegi gazda.

A „Desteptatea Romane“ éneklés nem izgatás a magyarság ellen többé. A kir. kuria hozta ezt az ítéletet, tehát igaznak kell lennie. Egy magyar csendőr az 1910. évi választások alkalmával feljelentette Szacsal l őzség (Kis Kükölli-vármegye) cláh papját Smigelszky Vazult és huszoney hívét, akik papjuk izgató beszédének hatása alatt a „Desteptatea Romant“-t önekeltek.

A vádlottakat ugy az erzsébet-városi törvényszék, mint a marosvásárhelyi kir. tábla felmentette mire a pír aktái a kir. kuria elé került, mely most hozta meg ítéletét, amikor is megállapította, hogy magából a költeményből nem tűnik ki határozottan, hogy az abban foglalt izgatás a magyar nemzet ellen szólna. Az izgatásnak tényét a tábla nem is állapította meg, mert nem lehet megállapítani, hogy a költemény szövegében levő elnyomók, barbár, zsarnok kifejezések alatt a magyar nemzetet gondolnák.

Természetes, hogy ilyen megokolás következtében a magyar

királyi kuria felmentette a vádlottakat és mi megnyugsunk az ítéletbe, mert — muszáj. Mégis csak szép dolog ez a — fene nagy jog.

Levél a szerkesztőhöz.

A multkor, egy vasárnapon, főbeütöttek egy legényt a mi falunkban. Természetesen: mulattak; természetesen: verekedtek is. Egy legény agyba — főbe verteren maradt a földön. Mindennapi dolog, illetőleg mindenvasárnap dolog.

A legény meghal; ha nagyon szerencsés, meggyógyul. A többit bekisérik a csendőrök; vallatják őket és bezárják őket, Azután kieresztik őket és újra kezdődik előlről a vasárnapi mulatás és vasárnapi verekedés.

Nem írnék erről, ha ez az esemény élszigetelten állana. Hiszen nem nagy dolog az egész. De nálunk és egész Kalotaszegen általános ez a vasárnapi — veszekedéssel fűszerezett — mulatozás.

Művelt közönségünk néha-néha elszörnyed e „barbárság“ láttára.

De én, kalotaszegi ember, azt mondom: nem nagy dolog.

Mert virtus van ebben, nem romlottság, nem barbárság. Hiszen a párbaj sem az! Egy kis szóváltás, egy rossz vicc, vagy egy fehérnép valahol: párbajoznak művelt, tanult, előkelő emberek.

Egy kis szóváltás, vagy egy fehérnép valahol és sok — sok szesz: székét, asztallábat, botot, sörösvéget, bicskát ragad a legény.

A párbajozókat bezárják 2-3 napra; a verekedőket talán néhány hétre is. A sebesültek meghalnak, vagy nyomják az ágyat.

Szóval, amíg a párbaj nem barbárság, addig a verekedés sem lehet parasztdurvaság, vagy műveletlenség.

De míg a párbaj nem egyéb, mint egy középkori barbár maradvány, addig a vasárnapi korcsmai verekedések a szesz következményei.

Ha vasárnap nem kaphatnának szeszt a legények, megszűnnének a korcsmai rendszeres verekedések.

De nem folytatom tovább, mert a szesz — állami monopólium és minél többet isznak a legények, annál több a jövedelem a kincstárnak. Tehát ne bántsuk a szeszt, mert — nem szabad.

Ember ugyanis igen sok van már.

Egyet — kettőt ha főbe is vernek, marad elég.

— **Műkedvelő előadás.** A Bánffyhunyadi műkedvelő ifjuság február hó 3-án este 8 órakor tánccal egybekötött műkedvelő előadást rendez a Tigris szálló termeiben. Ez alkalommal színre kerül Tóth Edének „A falurossza” e népszin műve. A tiszta jövedelmet a rendezőség a Bánffyhunyadi Munkásgimnázium javára ajánlotta fel. Belépődíj: személyjegy 1 korona, családjegy (4 személyig) 3 korona. Felülfizetéseket — tekintettel a jótékony célra — köszönettel fogad és hirlapilag nyugtáz a rendezőség. — Az előadás iránt ugy Bánffyhunyadon, mint egész Kalotaszegen, nagy érdeklődés mutatkozik.

Szerkesztőiüzenetek

Előfizető Kolozsvár. Elárulhatjuk terveinket. Legközelebb a modern magyar irodalom mozgalmával foglalkozunk egy vagy két tanulmány keretében. Móricz Zsigmond és Ady Endre mellett nem mehetünk el úgy, hogy észre ne vegyük őket. És észre is akarjuk őket venni.

Művészetünk egyes, minket különömben érdeklő kérdéseivel is foglalkozni akarunk.

Mert ku turánk csonka művészet nélkül.

FIGYELEM!

Kalotaszegi nagy óra és ékszer raktár

BÁNFFYHUNYAD, (Főtér).

Szíves tudomásul a n. é. helyi és vidéki közönségnek, hogy a **legjobb gyártmányú órákat tartom raktáron valamint mindennemű ékszereket és pontos javító műhely,**

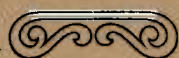
Tisztelettel

Jakab Ferencz.

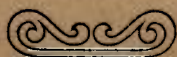
NYOMTATVÁNYOK,

IRODASZEREK,

ELSŐRENDÜ LEGOLCSÓBB MEG-
BIZHATÓ BESZERZÉSI FORRÁSA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DIAMANTSTEIN NÁNDOR

könyvnyomdája, könyvkötészete,

könyv- és papirkereskedése

BÁNFFYHUNYADO N.